

גמרא סדורה

מסכת כתובות

פרק י"ב - "הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה"

לימוד והכנת מסכת כתובות מוקדשת
לרפואת מו"ר הרב מרדכי בן רבקה שטרנברג שליט"א

לימוד פרק י"ב יהיה לזכות כולנו שנזכה
למידות מתוקנות של יהודים יראי שמים

המהדורה המאהיבה את הגמרא על לומדיה
מעניקה חווית הצלחה ושמחה
מאפשרת לימוד מהיר ובהיר בעיון ובהבנה

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק, החלוקה לסוגיות ועיצוב הפסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

י"ד תשרי תשפ"ג

מסכת כתובות פרק י"ב - "הנושא את האשה"

1. קא, ב - קב, א

רס"י

מתני'

הנושא את האשה: לזון את בתה. שהיה לה מאיש אחר: נשאת. האם לאחר שגירשה הראשון. לכשתבא אצלי. כלומר אם הייתי מקיים את אמה הייתי זנה:

בנותיהן נזונות מנכסים בני חורין. ולא ממשועבדים דתנן (גיטין דף מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים:

והיא נזונה. אותה הבת: שהיא כבעלת חוב. שיש לה עליהן שטר מזונות: כל זמן שאת עמי. ולא אם אמות או תמותי או אגרשיך:

גמ'

אי דאמר להו. לשומעין: אתם עדיי. שאני מודה לו: מאי טעמא דר"ל דפטר. הא אנן תנן בסנהדרין (דף כט:) עד שיאמרו בפנינו הודה לו אלמא הודה בפני עדים חייב: אי לא אמר להו. לשומעין אתם עדיי:

מאי טעמא דרבי יוחנן. הא קיימא לן התם בסנהדרין וצריך שיאמר אתם עדיי:

ה"ג לעולם דלא אמר להו אתם עדיי והכא במאי עסקינן בשטרא. שמסר לו שטר בפנינו וכתוב בו אני חייב לך מנה ואע"פ שכתב ידו הוא הואיל ולא חתם פטור והא דתנן (לעיל דף כא.) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין כגון שחתם בו אני פלוני לויתי מנה מפלוני כדמוכח בפרק האשה שנתארמלה (שם) דאמר אביי לכתוב חתימת ידה אחספא אבל אמגילתא לא מאי טעמא דלמא משכח ליה כו' ותנן הוציא עליו כתב ידו כו' אלמא בחתימת ידה קמייירי אבל הכא הכי כתב ליה חייב אני לך מנה ולא חתם בו:

אלימא מלתא דשטרא. הואיל ובפני עדים מסר לו:

מאי לאו כי האי גוונא. [מה עדות יש לה לאחר זמן בדבר זה לאו כי האי גוונא] שמוסר לה שטר בפני עדים וכתוב בו פלוני קבל עליו כך ואין שם לא קנין ולא חתימה דאי הוה שטר חתום בידה מאי למימרא:

לא בשטרי פסיקתא. החתן והכלה פוסקין תנאים שביניהם בשני עדים והעדים חותמים עדות גמורה וא"כ מאי למימרא איצטריך כגון דליכא קנין אלא דברים ואשמעינן כדרב גידל דלא בעי קנין:

מתניתין

הנושא את האשה,

ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים - חייב לזונה חמש שנים.

ניסת לאחר,

ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים - חייב לזונה חמש שנים.

לא יאמר הראשון: לכשתבא אצלי אזונה,

אלא מוליך לה מזונותיה למקום שאמה.

וכן לא יאמרו שניהם: "הרי אנו זנין אותה באחד",

אלא אחד - זנה,

ואחד - נותן לה דמי מזונות.

ניסת,

הבעל - נותן לה מזונות,

והו' - נותנין לה דמי מזונות.

מת,

בנותיהן - ניזונות מנכסים בני חורין,

והיא - ניזונת מנכסים משועבדים,

מפני שהיא כבעלת חוב.

הפקחים היו כותבים: "על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאאת עמי".

גמרא

אתמר:

האומר לחבירו - "חייב אני לך מנה":

רבי יוחנן אמר: חייב,

וריש לקיש אמר: פטור.

היכי דמי?

אי דאמר להו: "אתם עדיי" - מאי טעמא דריש לקיש דקפטר?

אי דלא אמר להו: "אתם עדיי" - מאי טעמא דרבי יוחנן דקמחייב?

לעולם דלא קאמר להו: "אתם עדיי",

והכא במאי עסקינן:

דאמר ליה: "חייב אני לך מנה בשטר".

רבי יוחנן אמר: חייב,

אלימא מילתא דשטרא כמאן דאמר להו: "אתם עדים" דמי.

ריש לקיש אמר: פטור,

לא אלימא מילתא דשטרא.

תנן:

הנושא את האשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים - חייב לזונה חמש שנים.

מאי לאו כי האי גוונא!

קב, א, לא,

בשטרי פסיקתא, וכדרב גידל.

דאמר רב גידל אמר רב:

כמה אתה נותן לבנה? כך וכך.

וכמה אתה נותן לבתך? כך וכך.

עמדו וקידשו קנו,

הן הן הדברים הנקנין באמירה.

תא שמע:

כְּתִיב לְכָהוּ: "שְׂאֵנִי חַיִּיב לָךְ חֵמֶשׁ סְלָעִים" - חַיִּיב לִיתֵּן לוֹ חֵמֶשׁ סְלָעִים,
וּבְנוֹ אֵינוֹ פְּדוּי!

שְׂאֵנִי הֵתֵם דְּמִשְׁוֹעֶבֶד לִיה מְדַאֲרִייתָא.

אִי הָכִי,
אֲמַאי כְּתִיב?

כְּדִי לְבַרֵּר לוֹ כְּהֵן.

אִי הָכִי,
בְּנוֹ אֲמַאי אֵינוֹ פְּדוּי?

כְּדַעוּלָא,
דְּאָמַר עוּלָא:
דְּבַר תּוֹרָה פְּדוּי לְכַשְׂיָתָן.

וּמַאי טַעְמָא אָמְרוּ בְּנוֹ אֵינוֹ פְּדוּי?

גְּזִירָה שְׁמָא יֵאמְרוּ פּוֹדִין בְּשִׁטְרוֹת.

אָמַר רַבָּא:
כְּתִנְאִי:

"עֲרַב הַיֵּיצָא אַחֲרֵי חֵיתוּם שְׁטָרוֹת - גּוֹבָה מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין.

מַעֲשֵׂה בָא לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
וְאָמַר: גּוֹבָה מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין.
אָמַר לוֹ בֶּן נָנִס:
אֵינוֹ גּוֹבָה לֹא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין,
וְלֹא מִנְכָּסִים מְשׁוֹעֲבָדִים.

אָמַר לוֹ:
לָמָּה?
אָמַר לוֹ:

הֲרִי שְׁהִיָּה חוֹנֵק אֶת חֲבִירוֹ בְּשׁוֹק,
וּמִצָּאוֹ חֲבִירוֹ וְאָמַר לוֹ: הִנֵּחַ לוֹ וְאֲנִי אֶתֶּן לָךְ - פְּטוֹר שְׁלֹא עַל אֲמוּנָתוֹ הִלְוָהוּ".

לִימָא רַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
וְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר כְּבֶן נָנִס?

אֲלִיבָא דְבֶן נָנִס כּוּלִי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי,
כִּי פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל.

רַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
וְרִישׁ לְקִישׁ עַד כָּאֵן לֹא קָאמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הֵתֵם אֶלָּא דִּשְׁיִיד לִיה לְשִׁיעֲבוּדָא דְאִוְרִייתָא,
אֲבָל הָכָא - לֹא שְׁיִיד שִׁיעֲבוּדָא דְאִוְרִייתָא.

קב,ב

רפ"י

לְבַרֵּר לוֹ כְּהֵן. שְׁלֹא יִתְנֶנּוּ לְכָהוּ

אַחֲרֵי:

אִי הָכִי. דְּטַעְמָא מִשּׁוּם שִׁיעֲבוּדָא
דְאִוְרִייתָא הוּא וְהוּא לִיה כְּמַעֲיָד
עֲדִים וְחוֹתָמִים אֲמַאי אֵין בְּנוֹ
פְּדוּי:

שְׁמַא יֵאמְרוּ פּוֹדִין. אֶת הַבְּכוֹר
בְּשִׁטְרֵי חוֹב שִׁישׁ לוֹ עַל אַחֲרֵי
וּמִסְרוּ לְכָהוּ בְּפִדְיוֹנוֹ דְאֶתִי
לְמִימַר מַה לִּי הָאִי שְׁטָרָא וּמַה לִּי
הָאִי שְׁטָרָא וְאֵין תֵּנָן בְּמִסְכָּת
בְּכוֹרוֹת אֵין פּוֹדִין לֹא בְּעִבְדִים
וְלֹא בְּשִׁטְרוֹת וְלֹא בְּקִרְקָעוֹת
וְיִלְפִינָן לֵה הֵתֵם מִקְרָאִי בְּפִרְקָא
יֵשׁ בְּכוֹר לְנַחֲלָה:

לְאַחֲרֵי חֵיתוּם שְׁטָרוֹת. תַּחַת
חֲתִימַת הָעֲדִים כְּתוּב פְּלוּנִי עֲרַב
וְהוּא מוֹדָה בְּדַבָּר:

גּוֹבָה מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין. הַמְלוּהָ
מִן הָעֲרַב וְלֹא מִנְכָּסִים
מְשׁוֹעֲבָדִים כִּיּוֹן דְּלֵאחֲרֵי חֵיתוּם
הַשְׁטָר הוּא הוּיָא לֵה כְּמַלוּהָ עַל
פָּה:

אֲלִיבָא דְבֶן נָנִס כּוּלִי עֲלָמָא לֹא
פְּלִיגִי. כְּלוּמַר בְּהָא שְׁפִיר
קָאמַרְתָּ דְר' יוֹחָנָן כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל
וְלֹא כְּבֶן נָנִס דְּמוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן
דְּלֵבֶן נָנִס פְּטוֹר דְּהַשְׁתָּא וּמַה עֲרַב
דְּשִׁיעֲבוּדָא דְאִוְרִייתָא הוּא
דְּכִתְיִב אֲנִכִי אֲעֲרַבְנוּ (בְּרַאשִׁית
מִג) כִּי לִיכָא עֲדִים פְּטוֹר כִּ"ש
כְּה"ג:

כִּי פְּלִיגִי כו'. כְּלוּמַר הָא
דְּמוֹקֶמֶת רִישׁ לְקִישׁ כְּבֶן נָנִס וְלֹא
כִּי יִשְׁמַעְאֵל לִיתָא דְאָמַר לָךְ ר"ל
אֲנָא אֲפִילוּ לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל קָא
פְּלִיגְנָא אֲדַרְבֵּי יוֹחָנָן:
עֲרַב. שִׁיעֲבוּדָא דְאִוְרִייתָא:

2. קב, א

רש"י

אבל הכא. פלוני חייב ליכא
שיעבודא דאורייתא:
דקא מטי הנאה לידיה. כסף
קדושה לאביה:
אבי הבן. אביו של חתן:

גופא:

אמר רב גידל אמר רב:

"כמה אתה נותן לבנה?" "כך וכך".

"וכמה אתה נותן לבתך?" "כך וכך".

עמדו וקידשו קנו - הן הן הדברים הנקנים באמירה.

אמר רבא:

מסתברא מילתא דרב בביתו נערה דקא מטי הנאה לידיה,

אבל בוגרת דלא מטי הנאה לידיה - לא.

והאלהים!

אמר רב:

אפילו בוגרת.

דאי לא תימא הכי,

אבי הבן - מאי הנאה אתא לידיה!

אלא בההיא הנאה דקמיחתני אהדדי - גמרי ומקני להדדי.

3. קב, א-ב

רפ"י

ניתנו ליכתב. נתנו חכמים
כתיבה לדבר אם באו להחתיים
עדים בדברים הללו שהן בלא
קנין:

לא ניתנו ליכתב. דלא ליטרוף
ממשעבדי וכיון דליכא קנין לא
משתעבדי נכסי:

שטרי אירוסין ממש. שטר
שמקדש בו את האשה הרי את
מקודשת לי כותב בשטר ומוסר
לה ואשמעינן דצריך לכתוב על
פיה כדרב פפא ורב שרביא
דאמרי כתבו שלא מדעתה אינה
מקודשת:

שהיא כבעלת חוב. ואי לא
דנקיטא שטר מי טרפא
ממשעבדי:

מאי פסקא. בתמיה וכי דבר
פסוק הוא לחכמים שקונין לבת
האשה ולא לבנות ששנו סתם
במשנה בנותיהן ניוזנות מבני
חורין והיא ניוזנת ממשועבדים:

[אמר רב גידל אמר רב:

"כמה אתה נותן לבנה?" "כך וכך".

"וכמה אתה נותן לבתך?" "כך וכך".

עמדו וקידשו קנו - הן הן הדברים הנקנים באמירה"].

אמר ליה רבינא לרב אשי:

דברים הללו - ניתנו ליכתב,

או:

לא ניתנו ליכתב?

אמר ליה:

לא ניתנו ליכתב.

איתיביה:

"הפקחין היו כותבין: על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי"!

מאי "כותבין"? אומרים.

וקרי ליה לאמירה כתיבה?!

אין,

והתנן:

"הכותב לאשתו: דין ודברים אין לי בנכסייך" (@),

ותני רבי חייא:

"האומר לאשתו".

תא שמע:

"אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם".

הא "מדעת שניהם" - כותבין.

מאי לאו שטרי פסיקתא!

לא,

לשטרי אירוסין ממש,

כדרב פפא ורב שרביא,

דאיתמר:

כתבו לשמה ושללא מדעתה:

רבה ורבינא אמרי: מקודשת,

רב פפא ורב שרביא אמרי: אינה מקודשת.

תא שמע:

מתו,

בנותיהן - ניוזנות מנכסים בני חורין,

והיא - ניוזנת מנכסים משועבדים,

מפני שהיא כבעלת חוב.

הכא במאי עסקינן: בשקנו מידו.

אי הכי,

בנות נמי!

בשקנו לזו,

ולא קנו לזו.

ומאי פסקא?

איהי דהואי בשעת קנין - מהני לה קנין,

בנות דלא הוו בשעת קנין - לא מהני להו קנין.

רס"י

מי לא עסקין כו'. וכי אי אפשר
שיהו אף הבנות בשעת קנין כגון
דגרשה ואהדרה וכתב לה
התנאים הללו ואפילו הכי תנן
סתמא בנותיהן ניזונות מבני
חורין ולא ממשועבדים:
בתנאי ב"ד. בן נוקבן דיהויין
ליכי מינאי כו':
מיגרע גרעי. בתמיה:
צרי אתפסינהו. לפני מותו
מסר להם צורות כספים
למזונותיהן:

מי לא עסקין דהואי בשעת קנין,
והיכי דמי כגון דגרשה ואהדרה!

אלא,

איהי דליתא בתנאי בית דין - מהני לה קנין,
בנות דאיתנהו בתנאי בית דין - לא מהני להו קנין.

מגרע גרעי?

אלא,

בנותיו היינו טעמא: כיון דאיתנהו בתנאי בית דין אימר צרי אתפסינהו.

4. קב, ב - קג, א

רפ"י

זאת אומרת הבת אצל האם.
דקתני למקום שאמה ולא קתני
לבית אחיה למדנו שכן הוא הדין
שתגדל הבת אצל אמה ובת
הניזונת מן הבנים זנין אותה
בבית אמה ואין כופין אותה
לדור אצלם:

דלמא בקטנה עסקינן. ומשום
הכי לא קתני בת אצל אחין:
משום מעשה שהיה. [ואיכא
למיחש נמי שמא] יהרגוה בשביל
לירש עישור נכסים שלה אבל
גדולה דלא חיישינן לרציחה
אימא לך דתשב אצל האחין:
אם כן. דיש חילוק בין גדולה
לקטנה:

**ניתני מוליך לה מזונות במקום
שהיא.** דמשמע לגדולה במקום
שהיא ולקטנה במקום שהיא:
מאי במקום שאמה. דקתני
מילתא פסיקתא ש"מ כל בת
אצל האם:

"לא יאמר הראשון: [לבשתבא אצלי אֲזוּנָה,
אֶלָּא מוֹלִיךְ לָהּ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְמָקוֹם שְׁאֵמָה"]

אמר רב חסדא:
זאת אומרת: בת אצל אמה.

ממאי דבגדולה עסקינן?
דלמא: בקטנה עסקינן,
ומשום מעשה שהיה,
דתניא:

"מי שמת והניח בן קטן לאמו,
יורשי האב אומרים: יהא גדל אצלנו,
ואמו אומרת: יהא בני גדל אצלי,
מניחין אותו אצל אמו,
ואין מניחין אותו אצל ראוי ליוורשו.
מעשה היה ושחטוהו ערב הפסח!"

אם כן ליתני למקום שהיא,
מאי למקום שאמה?
שמעתי מינה בת אצל האם,
לא שנא גדולה,
ולא שנא קטנה.

קג, א

5. קג, א

רס"י

דאוגר ליה ריחיא לחבריה
לטחינה. לא התנה שוכר לתת
מעות למשכיר אלא שיטחון לו
למזונות ביתו בשכרו:

לסוף איעתר. משכיר:

זבין ריחיא וחמרא. לטחון בה
מזונות ביתו:

אחד זנה ואחד נותן לה דמי
מזונות. ולא אמרינן שניהם יתנו
לה מזונות ואע"פ שלא פסק לה
דמים מתחלה אלא מזונות
חייבוהו לתת דמיהם כשיש לה
מזונות ממקום אחר הכא נמי
אע"פ שלא פסק אלא טחינה
עכשיו שאינו צריך יתן דמים:

טחון וזבין. באותה שלקחת:
טחון ואותיב. למזונותיך באותה
שאצלי:

ולא אמרן. דלא יהיב דמי:

אלא דלית ליה טחינא לריחיא.
שאין שוכר מוצא לטחון בשכר
כל שעה לפיכך אומר לו אני יושב
בטל אטחון לך ולא אתן דמים:
אבל. כל זמן שמוצא לטחון טחון
בשכר ונותן לזה דמים:

מדת סדום. זה נהנה וזה לא
חסר לא היו עושין טובה:

"לא יאמרו: 'הרי אנו זנין אותה באחד',

אלא אחד - זנה,

ואחד - נותן לה דמי מזונות".

ההוא גברא דאוגר ליה ריחיא לחבריה טחינה,

לסוף איעתר זבין ריחיא וחמרא.

אמר ליה: עד האידנא הוה טחיננא גבה השתא הב לי אגרא.

אמר ליה: מיטחון טחיננא לך.

סבר רבינא למימר:

היינו מתניתין: "לא יאמרו שניהם: 'הרי אנו זנין אותה באחד',

אלא אחד זנה

ואחד נותן לה דמי מזונות".

אמר ליה רב עזריא:

מי דמי?!

התם - חד כריסא אית לה,

תרתיה כריסתא לית לה,

הכא - מצוי אמר ליה: טחון וזבין טחון ואותיב.

ולא אמרן אלא דלית ליה טחינא לריחיא,

אבל אית ליה טחינא לריחיא כגון זו - כופין אותו על מדת סדום.

6. קג, א

רז"י

מתני'

אי אפשי לזוז מבית בעלי. לצאת
מבית בעלי:

גמ'

ולא בבקתי. בית צר כעין צריך
כדאמרין במסכת שבת (דף עז:)
בקתא בי עקתא אם היה מדור
שלו צר לא קבל עליו להוציא את
בניו ולהושיבה:

בנכסים מועטין. שהבנות זוכות
בהן כדתנן (לקמן דף קח:)
הבנות יזונו והבנים ישאלו על
הפתחים:

וקדמו. קודם שיבואו לב"ד
ומכרום:

שיפצה. חזקה בדקיה:
מאי. מי אמרין לא מפקינן לה
כל ימים שיכול להתקיים או
דלמא אמרי' לה לאו כל כמינד:

מתניתין

אלמנה שאמרה: אי אפשי לזוז מבית בעלי,
אין היורשין יכולין לומר לה: "לכי לבית אביו ואנו זנין אותך",
אלא זנין אותה,
ונותנין לה מדור לפי בבודה.

אמרה: "אי אפשי לזוז מבית אבא",
יכולין היורשין לומר לה: אם את אצלנו - יש לך מזונות,
ואם אין את אצלנו - אין לך מזונות.

אם היתה טוענת: מפני שהיא ילדה והן ילדים - זנין אותה,
והיא בבית אביה.

גמרא

תנו רבנן:

"משתמשת במדור - בדרך שמשתמשת בחיי בעלה.
בעבדים,
ושפחות - בדרך שמשתמשת בחיי בעלה.
בכרים,
וכסות - בדרך שמשתמשת בחיי בעלה.
בכלי כסף,
ובכלי זהב - בדרך שמשתמשת בחיי בעלה.
שקד פתח לה: "ואת תהא יתבת בביתי,
ומיתזנא מנכסי כל ימי מגר ארמלותיך בביתי".

תני רב יוסף:

"בביתי" ולא בבקתי".

אמר רב נחמן:

יתומים שמכרו מדור אלמנה - לא עשו ולא כלום.

ומאי שנא מדרבי אסי אמר רבי יוחנן,

דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין - מה שמכרו מכרו?

התם - לא משתעבדי לה מחיים,

הכא - משתעבדי לה מחיים.

אמר אביי:

נקיטנין: מדור אלמנה שנפל - אין היורשין חייבין לבנותו.

תניא נמי הכי:

"מדור אלמנה שנפל - אין היורשין חייבין לבנותו.

ולא עוד, אלא אפילו היא אומרת: "הניחוני ואבננו משלי" - אין שומעין לה".

בעי אביי:

שיפצה מאי?

תיקו.

7. קג, א

רס"י

ברכת הבית ברובה. בני אדם שעוזרין זה את זה משתכרין ומזל דרבים עדיף:
וליתבו לה. לפי מה שנתמעטה ברכת הבית ביציאתה:
לשון חכמים. יש ללמוד ממנה ברכה ועושר ורפואה:
אם היה פקח. זה שלוקח פירות הרבה ואין לו שהות למושכם אלא נתן מעות:
שוכר את מקומו. דהוי לה כי חצירו וחצירו קונה לו הרי אתה למד מכאן סחורה שלא יוכל המוכר לחזור הרי לך עושר למוד מלשון חכמים:
לא ילעוס כו'. למדת שהחטים הלעוסין יפה למכה:

"אמרה: "אי אפשי [לזוז מבית אבא",

יכולין היורשין לומר לה: אם את אצלנו - יש לך מזונות, ואם אין את אצלנו - אין לך מזונות"].

וליתבו לה כי יתבה התם?

מסייע ליה לרב הונא,

דאמר רב הונא:

ברפת הבית ברובה.

וליתבו לה לפי ברפת הבית?

הכי נמי.

אמר רב הונא:

לשון חכמים - ברקה,

לשון חכמים - עושר,

לשון חכמים - מרפא.

"ברקה" - הא דאמרן.

"עושר" - דתנן:

"המוכר פירות לחבירו,

משך ולא מדד - קנה,

מדד ולא משך - לא קנה.

ואם היה פקח - שוכר את מקומו" (בבא בתרא פד:).

"מרפא" - דתנן:

"לא ילעוס אדם חטין ויניח על גבי מפתו בפסח,

מפני שמחמיצות" (פסחים לט:).

8. קג, א - קד, א

רס"י

נר יהא דלוק במקומו. אצל השולחן כמו בחיי דכל ע"ש היה בא לביתו משנפטר כדלקמן :
יוסף חפני. דמן חיפא :
את אביך. כל אתין רבויין :
וי"ו יתירה. דואת אמך :
ה"מ. דחייב בכבוד אשת אביו בחיי אביו :
בי שמי. ערב שבת ונראה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל וחכל חרידים אליו לגמור מלאכתו עד שלא תחשך קרו ליה בי שמי :
שלא להוציא לעז כו'. לומר לא צדיקים היו שלא היה להן רשות לבא לביתם כמו רבי :
סבור מינה בהדין עלמא. שהיה מצוה שיתעסקו בקבורתו :
דקדים ערשיהו לערסי'. הם נקברו תחלה :
והאי דאמר הכי. שנזקק להודיע שימותו וישרתוהו :
דלא לימרו. אינשי עליהו כשימותו מילתא דאיסורא הוה בהו שלא זכו להתעסק בו ואיגלאי מילתא דהאי דלא שכיבו בשני דרבי זכותיה דרבי אגנא עליהו :

תנו רבנן:

"בשעת פטירתו של רבי:**אמר: לבני אני צריך.****נכנסו בניו אצלו,****אמר להם: הזהרו בכבוד אמכם,****נר יהא דלוק במקומו,****שולחן יהא ערוך במקומו,****מטה תהא מוצעת במקומה.****יוסף חפני,****שמעון אפרתי - הם שמשוני בחיי,****והם ישמשוני במותי."****"הזהרו בכבוד אמכם."**

דאורייתא היא!

דכתוב: **"כבד את אביך ואת אמך"**¹⁹⁷ (שמות כ, יב).

אשת אב הואי.

אשת אב נמי דאורייתא היא!

דתניא:

"כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, יב),**"את אביך" - זו אשת אביך,****"ואת אמך" - זו בעל אמך,****וי"ו יתירה לרבות את אחיך הגדול."**

הני מילי מחיים,

אבל לאחר מיתה - לא.

"נר יהא דלוק במקומו,**שולחן יהא ערוך במקומו,****מטה תהא מוצעת במקומה."**

מאי טעמא?

כל בי שמי הוה אתי לביתיה.

ההוא בי שמשא אתאי שבבתא,

קא קריה אבא,

אמרה אמתיה: שתיקו דרבי יתיב.

כיון דשמע שוב לא אתא שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים.

"יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי."

סבור מינה: בהדין עלמא הוא דקאמר,

כיון דחזו דקדים ערשיהו אמרי: שמע מינה לההוא עלמא הוא דקאמר,

והאי דאמר הכי דלא לימרו: מילתא הואי להו ועד האידנא נמי זכותו דרבי הוא דאנהיגא להו.

"אמר להו: לחכמי ישראל אני צריך."¹⁹⁷ כבד את אביך ואת אמך למען יארכו ימיך על האדמה אשר יהיה עליך נתן לך

רס"י

עיירות. גדולות על הכפרים
וכרכין גדולים מהם:
והושיבו ישיבה. לעסוק בתורה:
לאחר שלשים יום. של פטירתו
מיד ולא תהיו עסוקין בהספד:
שמעון בני חכם. הוא ולקמן
פריך מאי קאמר:
חנינא בר חמא ישב בראש.
הישיבה:

סבור מינה משום טורח. דבני
כפרים דסמיכו לעיירות ואתו
למספדיה כיון דחזו דקא
אספדוהו בכרכין וקא אתו כולי
עלמא מעיירות ומכפרים אמרי
משום יקרא הוא דקאמר:
יומא דאשכבתיה. יום פטירתו:
צריכא למימר. דר"ג דבכור הוי
נשיאה:

לך ולמטלעתך. פסח היה
כדאמרין בעלמא (סוכה דף נג.)
לוי אחוי קידה ואטלע:
מאי קשיא ליה. לר"ש ברבי
דאמר צריכא למימר אמאי
צריכא הא קרא כתיב:
ההוא ממלא מקום אבותיו הוה.
כלומר אין באחיו חשוב ממנו
אבל כאן הרי אחיו חכם ממנו:

קגב

נכנסו אצלו חכמי ישראל,
אמר להו: "אל תספדוני בעיירות,
והושיבו ישיבה לאחר שלשים יום.
שמעון בני - חכם,
גמליאל בני - נשיא,
חנינא בר חמא - ישב בראש."

"אל תספדוני בעיירות".

סבור מינה משום טורחא הוא דקאמר.
כיון דחזי דקספדי בכרכים וקאתו כולי עלמא,
אמרו:
שמע מינה: משום יקרא הוא דקאמר.

"והושיבו ישיבה לאחר שלשים יום".

דלא עדיפנא ממשה רבינו,
דכתיב: **"ויבכו בני ישראל את משה בערבית מואב שלשים יום"**¹⁹⁸ (דברים לד, ח),
תלתין יומין - ספדין ביממא ולייליא,
מפאן ואילך ספדו ביממא וגרסי בלייליא,
או ספדו בלייליא וגרסי ביממא,
עד דספדי תריסר ירחי שתא.

ההוא יומא דאשכבתיה **דרבי**,
נפקא בת קלא ואמרה: כל דהוה באשכבתיה דרבי - מזומן הוא לחיי העולם הבא.

ההוא כובס כל יומא הוה אתי קמיה,
ההוא יומא לא אתא.
כיון דשמע הכי - סליק לאיגרא,
ונפל לארעא ומית.
יצתה בת קול ואמרה: אף ההוא כובס - מזומן הוא לחיי העולם הבא.

"שמעון בני - חכם".

מאי קאמר?

הכי קאמר:
אף על פי ששמעון בני - חכם,
גמליאל בני - נשיא.

אמר לוי:
צריכא למימר?

אמר רבי שמעון בר רבי:
צריכא לך ולמטלעתך.

מאי קשיא ליה?
הא קרא קאמר: **"ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור"**¹⁹⁹ (דברי הימים ב כא, ג)!

ההוא ממלא מקום אבותיו הוה,
ורבן גמליאל אינו ממלא מקום אבותיו הוה.

¹⁹⁸ ויבכו בני ישראל את משה בערבית מואב שלשים יום ויתמו ימי כבי אכל משה
¹⁹⁹ ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצדות ביהודה ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור

רפ"י

יְתִיב רַבִּי חֲנִינָא אֲבָרָא. חוץ
לבית המדרש שלא היה נכפף לר'
אפס:
וקאָתא. לבבל:
כלילא שרי. לצאת בה בשבת
מאי טעמא מאן דרכה למיפק
בכלילא אשה חשובה ואשה
חשובה לא שלפא ומחויא בפרק
במה אשה יוצאה (שבת דף נט):
מיכף הוה כייף ליה. קודם
שיגלה ממקומו אבל לר' חנינא
לא כייף:
והא הוה ר' חייא. ולמנייה רבי
ראש ישיבה:
קברו של רבי. ארונו של רבי
הורדתי עליו דמעות:

ורבי, מאי טעמא עבד הכי?
נהי דאינו ממלא מקום אבותיו בחכמה,
ביראת חטא ממלא מקום אבותיו הוה.

"חנינא בר חמא ישוב בראש".

לא קיבל רבי חנינא שהיה רבי אפס גדול ממנו שתי שנים ומחצה.
יְתִיב רַבִּי אָפֶס בְּרִישָׁא,
וְיִתִּיב רַבִּי חֲנִינָא אֲבָרָא,
וְאֵתָא לֵוִי וְיִתִּיב גְּבִיָּה.
נח נפשיה דרבי אפס ויְתִיב רַבִּי חֲנִינָא בְּרִישָׁא,
וְלֹא הָוָה לִיה לְלֵוִי אִינִישׁ לְמִיתֵב גְּבִיָּה,
וְקֵאָתָא לְבָבָל.

והיינו דאמר ליה לרב:
גברא רבה אקלע לנהרדעא, ומטלע,
וְדָרִישׁ: כְּלִילָא - שָׂרִי.
אמר: שמע מינה נח נפשיה דרבי אפס,
וְיִתִּיב רַבִּי חֲנִינָא בְּרִישָׁא,
וְלֹא הָוָה לִיה לְלֵוִי אִינִישׁ לְמִיתֵב גְּבִיָּה וְקֵאָתָא.
ואימא, דרבי חנינא דנח נפשיה ורבי אפס כדיתבי יתבי ולא הוה ליה ללוי איניש למיתב גביה וקאָתא?

איבעית אימא:
לוי לרבי אפס מיכף הוה כייף ליה.

ואי בעית אימא:
כיון דאמר רבי: "חנינא בר חמא ישוב בראש" לא סגי דלא מליה,
דכתבי בהו בצדיקים: "ותגזר אומר ויקם לה" ²⁰⁰ (איוב כב, כח).

והא הוה רבי חייא!?

נח נפשיה.

והאמר רבי חייא:
אני ראיתי קברו של רבי, והורדתי עליו דמעות!

איפוק.

והאמר רבי חייא:
אותו היום שמת רבי - בטלה קדושה!

איפוק.

והתניא:
"בשחלה רבי נכנס רבי חייא אצלו ומצאו שהוא בוכה,
אמר לו: רבי, מפני מה אתה בוכה?".

והתניא:
"מת מתוך השחוק - סימן יפה לו,
מתוך הבכי - סימן רע לו.
פניו למעלה - סימן יפה לו,
פניו למטה - סימן רע לו.
פניו כלפי העם - סימן יפה לו,

²⁰⁰ ותגזר אומר ויקם לה ועל דרכיך נה אור

רס"י

בערב שבת סימן יפה. שיכנס
למנוחה מיד:
במוצאי יוה"כ"פ. נמחלו עוונותיו
וסימן יפה לו:
לא אפגריה. לא אבטלו ממצות:
שדיינא. זרענא:
ומגדלנא נישבי. מקלע אני
מכמורת ודומה לו אין פורסין
נשבין ליונים (ב"ב דף כג.):
וציידנא טביי. צביים:
ואריכנא מגילתא. ומתקן אני
קלפים אריכנא לשון תיקון
כדאמר במסכת סוכה (דף מד):
אריך או לא אריך כלומר מתוקן
או אינו מתוקן ובסי' עזרא (סימן
ד) נמי כתיב וערות מלכא לא
אריך לנא למחזא:
לא תהא כדבר הזה בישראל.
כלומר שלא אומר כדבר זה
לעולם:
נהוג נשיאותך ברמים. שתהא
יושב בין הגדולים:
זרוק מרה. אימה שתהא אימתך
עליהם:

כלפי הנותל - סימן רע לו.

פניו ירוקין - סימן רע לו,

פניו צהובין,

ואדומים - סימן יפה לו.

מת בערב שבת - סימן יפה לו,

במוצאי שבת - סימן רע לו.

מת בערב יום הנפודים - סימן רע לו,

במוצאי יום הנפודים - סימן יפה לו.

מת מחולי מעיים - סימן יפה לו,

מפני שרובם של צדיקים - מיתתן בחולי מעיים!

אמר ליה:

אנא תורה ומצות - קא בכינא!

איבעית אימא:

איפוך.

ואיבעית אימא:

לעולם לא תיפוך,

רבי חייא עסוק במצות הנה,

ורבי סבר: לא אפגריה.

והיינו דכי הוו מינצו רבי חנינא ורבי חייא,

אמר ליה רבי חנינא לרבי חייא: בהדי דידי מינצת?

דאם חס ושלום נשתתקה תורה מישראל - מהדרנא ליה מפלפולי.

אמר ליה רבי חייא: אנא עבדי דלא משתתקה תורה מישראל,

דאייתינא כיתנא ושדיינא,

ומגדלנא נישבי,

וציידנא טביא,

ומאכילנא בישרא ליתמי,

ואריכנא מגילתא ממשיכי דטביא,

וסליקנא למתא דלית בה מקרי דרדקי,

וכתיבנא חמשא חומשי לחמשא ינוקי,

ומתנינא שיתא סידרי לשיתא ינוקי,

לכל חד וחד אמרי ליה אתני סידרך לחברך.

והיינו דאמר רבי:

כמה גדולים מעשה חייא.

אמר ליה רבי שמעון ברבי: אפילו ממך?

אמר ליה: אין.

אמר ליה רבי ישמעאל ברבי יוסי: אפילו מאבא?

אמר ליה: חס ושלום, לא תהא כזאת בישראל.

אמר להו: "לבני קטן אני צריך".

נכנס רבי שמעון אצלו,

מסר לו: סדרי חכמה.

אמר להו: "לבני גדול אני צריך",

נכנס רבן גמליאל אצלו,

ומסר לו: סדרי נשיאות.

אמר לו: "בני, נהוג נשיאותך ברמים,

זרוק מרה בתלמידים".

איני?!

רפ"י

בצינעא. מכבד כל אחד ואחד :
בפרהסיא. מטיל עליהם אימה
 להודיע נשיאותו :
רבי מוטל. בחליו בצפורי ומקום
 קברו מוכן לו בבית שערים :
דמדליא. דאמרינן במסכת
 מגילה (דף ו.) למה נקרא שמה
 צפורי שיושבת בראש ההר
 כציפור :

והא כתיב: **"וְאֵת יְרָאִי ה' יִכְבֵּד"**²⁰¹ (תהלים טו, ד),

ואמר מר: זה יהושפט מלך יהודה,

כשהיה רואה תלמיד חכם - היה עומד מכסאו,

ומחבקו,

ומנשקו,

וקורא לו: רבי רבי, מרי מרי!

לא קשיא:

הא - בצינעא,

הא - בפרהסיא.

תניא:

"רבי מוטל בציפורי,

ומקום מוכן לו בבית שערים".

והתניא:

"צדק צדק תרדף"²⁰² (דברים טז, כ) - הלך אחר רבי לבית שערים!

רבי - בבית שערים הנה,

אלא כיון דחלש אמטיוהי לציפורי,

קדא, דמדליא, ובסלים אוירא.

²⁰¹ נבנה בעיניו נמאס ואת יראי יהוה יכבד נשבע להרע ולא ימר

²⁰² צדק צדק תרדף למען תחיה וירשית את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך

9. קד, א

רס"י

דעל כמה זימנין לבית הכסא.
 דחולי מעיים הוה ליה:
 וחלץ תפילין ומנח להו. וקא
 מצער לחלוץ ולהניח:
 פתח ואמר. הספד:
 אראלים ומצוקים. מלאכים
 וצדיקים מצוקי ארץ:
 ולא נהניתי בעולם הזה. [אפילו]
 לפי טורח שיגעתי באצבע קטנה
 שלי:
 יבואו צדיקים ויצאו לקראתו
 ויבא בשלום. ואחר כך ינוחו
 צדיקים על משכבותם:
 הולך נכחו. בדרך ישרה:

ההוא יומא דנח נפשיה ד**רבי** - גזרו רבנן תעניתא,

ובעו רחמי,

ואמרי: כל מאן דאמר: "נח נפשיה דרבי" - ידקר בחרב.

סליקא אמתיה דרבי לאיגרא, אמרה: עליונים - מבקשין את רבי,

והתחתונים - מבקשין את רבי,

יהי רצון שיכופו תחתונים את העליונים.

כיון דחזאי: כמה זימני דעייל לבית הכסא,

וחלץ תפילין,

ומנח להו,

וקמצטער,

אמרה: יהי רצון שיכופו עליונים את התחתונים.

ולא הוו שתקי רבנן מלמבעי רחמי.

שקלה כוזא, שדייא מאיגרא לארעא.

אישתיקו מרחמי - ונח נפשיה ד**רבי**.

אמרו ליה רבנן לבר קפרא:

זיל עיין.

אזל אשכחיה דנח נפשיה.

קרעיה ללבושיה ואהדריה לקרעיה לאחוריה,

פתח ואמר: אראלים ומצוקים אחזו בארון הקדש,

נצחו אראלים את המצוקים,

ונשבה ארון הקדש.

אמרו ליה: נח נפשיה?

אמר להו: אתון קאמריתו,

ואנא לא קאמינא.

בשעת פטירתו של **רבי** זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה,

אמר: רבונו של עולם!

גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה,

ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה,

יהי רצון מלפניך שיהא שלום במנוחתו.

יצתה בת קול ואמרה: **"יבוא שלום ינוחו על משכבותם"**²⁰³ (ישעיה נז, ב).

"על משכבך" - מיבעי ליה!

מסייע ליה לרבי חייא בר גמדיא,

דאמר רבי חייא בר גמדיא אמר רבי יוסי בן שאול:

בשעה שהצדיק נפטר מן העולם,

אומרים מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם,

צדיק פלוני בא.

אומר להם: יבואו צדיקים ויצאו לקראתו,

ואומרים לו: **"יבא - בשלום"**,

ינוחו - על משכבותם".

אמר רבי אלעזר:

בשעה שהצדיק נפטר מן העולם שלש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו,

אחת אומרת לו: **"בא בשלום"**,

ואחת אומרת: **"הולך נכחו"**,

ואחת אומרת לו: **"יבא שלום ינוחו על משכבותם"**.

²⁰³ יבוא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו

בשעה שהרשע נאבד מן העולם שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו:
 אחת אומרת: "אין שלום אמר ה' לדשעים" (ישעיה מח, כב),
 ואחת אומרת לו: "למעצבה" ²⁰⁴ ישכב" (ראה ישעיה נ, יא),
 ואחת אומרת לו: "רדה והשכבה את ערלים" ²⁰⁵ (יחזקאל לב, יט).

²⁰⁴ הן קלכם קדחי אש מאזני זיקות לכו באור אשכם ובזיקות בערתם מידי היתה זאת לכם למעצבה תשקבון
²⁰⁵ ממי נעמית רדה והשכבה את ערלים

10. קד, א

רס"י

מתניתין

כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה לעולם.

כל זמן שהיא בבית בעלה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים,

שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה,

דברי רבי מאיר שאמר משום רבן שמעון בן גמליאל.

וחכמים אומרים:

כל זמן שהיא בבית בעלה - גובה כתובתה לעולם,

כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים.

מתה,

יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים.

גמרא

אמר ליה אביי לרב יוסף:

ענייה שבש"ר אל - עד עשרים וחמש שנים,

ומרתא בת בייתוס - עד עשרים וחמש שנים!?

אמר ליה:

לפום גמלא שיחנא.

איבעיא להו:

לרבי מאיר - מהו שתשילש?

תיקו.

מתני'

כל זמן שהיא בבית אביה.

והיורשים זנוה שם:

גובה כתובתה. כשתרצה:

שתעשה טובה. מנכסי יתומים

נותנת לחם ומלח לשכניה:

וחכמים אומרים. לא הוזכרו

עשרים וחמש לענין הטובה

שתעשה ולא אפסדוה רבן

כתובה וכשהוזכרו עשרים וחמש

לענין המחילה הוזכרו דהואיל

ושתקה ולא תבעה כל השנים

הללו מחלתה הלכך כל זמן

שהיא בבית בעלה אין שתיקתה

מחילה אלא מפני שמכבדין

אותה היא בושה למחות על

כתובתה אבל בבית אביה

מששתקה כ"ה שנים מחילה

היא:

מתה יורשיה מזכירין כתובתה

כו'. כלומר צריכה למחות על

כתובתה בתוך כ"ה שנים:

גמ'

ענייה שבש"ר אל. שכתובתה

מועטת איבדה לרבי מאיר

בטובה שעושה בכ"ה שנים:

ומרתא בת בייתוס. שהיתה

עשירה וכתובתה מרובה תפסיד

כתובתה בטובה של כ"ה שנים:

לפום גמלא שיחנא. המשוי לפי

הגמל אף כאן לפי עושרה

טובתה:

מהו שתשלש. לר"מ דטעמא

משום טובה:

שתשלש. שנחשוב טובתה

לחשבון כתובתה לפי חשבון

השנים להפסיד לכל שנה אחת

מעשרים וחמש בכתובתה אם

לא שהתה כ"ה שנים אלא חציין

או שלישית או רביעית תשלש

לשון חלוקה לפי חשבון הוא

כדתנן (מכות דף ה.) משלשין

בממון ואין משלשין במכות:

11. קד, א-ב

רפ"י

כל מדת חכמים כן. העמידוה
 יתד ולא תמוט:
 אבל שטר כתובה יוצא. בבית דין
 מתחת ידה:
 גובה כתובתה לעולם. שאילו
 מחלתה היתה מוסרת להם שטר
 הכתובה:
 שלא בהזכרה. אם שתק עשרים
 וחמש שנים ולא מיחה על חובו
 לא הפסיד בכך:
 אלמנה בת אחולי היא. שנהנית
 מהן כל השנים הללו וכתובתה
 אינה מלוה ולא חיסרה בה
 ממון:
 לעולם דלא נקיט. הלכך דווקא
 בעל חוב הא אלמנה דלא נקטא
 שטרא אחילת' ודקשיא לך במאי
 גביא כשחייב מודה:
 שוין. בעלי ברייתא:
 גרושה הרי היא כבעל חוב.
 לגבות לעולם שלא בהזכרה
 דוודאי לא מחלה:
 כשחייב מודה. שלא נתקבלה
 כתובתה:
 בר קזא. שם חכם:
 הרי היא כבתחלה. ומונה כ"ה
 שנים משעת תביעה:

"וחכמים אומרים:

כל זמן שהיא בבית בעלה - גובה כתובתה לעולם,
 כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים".

אמר ליה אביי לרב יוסף:
 אתאי קודם שקיעת החמה - גובה כתובתה,
 לאחר שקיעת החמה - לא גביא?
 בההיא פורתא אחילתא?!

אמר ליה:

אין,
 כל מדת חכמים כן היא,
 בארבעים סאה - טובל,
 בארבעים סאה חסר קורטוב - אינו יכול לטבול בהן?!

אמר רב יהודה אמר רב:

העיד רבי ישמעאל ברבי יוסי לפני רבי שאמר משום אביו:
 לא שנו אלא שאין שטר כתובה יוצא מתחת ידיה,
 אבל שטר כתובה יוצא מתחת ידיה - גובה כתובתה לעולם.
 ורבי אלעזר אמר:
 אפילו שטר כתובה יוצא מתחת ידיה - אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנים.

מתיב רב ששת:

"בעל חוב גובה שלא בהזכרה".

היכי דמי?

אי דלא נקט שטרא - במאי גבי?
 אלא דנקיט שטרא,
 ובעל חוב הוא דלאו בר אחולי הוא,
 הא אלמנה - אחילתא!

הוא מותיב לה והוא מפרק לה:

לעולם דלא נקיט שטרא,
 והכא במאי עסקינן: כשחייב מודה.

והאמר רבי אלעא:

שוין: "גרושה - הרי היא כבעל חוב".

היכי דמי?

אי דלא נקיטא כתובה - במאי גביא?
 אלא לאו דנקיטא כתובה,
 וגרושה - היא דלאו בת אחולי היא,
 הא אלמנה - אחילתא!

הכא נמי כשחייב מודה.

אמר רב נחמן בר יצחק:

תני רב יהודה בר קזא במתניתא דבי בר קזא:

"תבעה כתובתה הרי היא כבתחלה,
 ואם היה שטר כתובה יוצא מתחת ידיה - גובה כתובתה לעולם".

קד, ב

12. קד, ב

רש"י

והלכה כדברי מי. כדברי ר' מאיר או כדברי חכמים: לא שנו. דבכ"ה שנים מחלה: אלא מנה מאתיים. שהם שם כתובה: אבל תוספת יש לה. דמתנה היא ולא כתובה: תנאי כתובה. תוספת: אישתיקן קאמרת או אשקיין קאמרת. האי דמותמהת ואמרת אמר רב הכי משום דלא סבירא לך הוא ולאשתיקן קאמרת או משום דחביבה עלך ולאשקיין קאמרת דאי אמרה רב משקית לי חמרא דשפיר אמר:

[כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה לעולם. ...]

דברי רבי מאיר שאמר משום רבן שמעון בן גמליאל.

וחכמים אומרים: ...

כל זמן שהיא בבית אביה - גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים].

שלח ליה רב נחמן בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב:

למדנו רבינו,

כששטר כתובה יוצא מתחת ידה מחלוקת,

או:

כשאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה?

והלכה כדברי מי?

שלח ליה:

כשאין שטר כתובה יוצא מתחת ידה - מחלוקת,

אבל שטר כתובה יוצא מתחת ידה - גובה כתובתה לעולם,

והלכה כדברי חכמים.

כי אתא רב דימי אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא:

לא שנו אלא מנה מאתיים,

אבל תוספת - יש לה.

ורבי אבהו אמר רבי יוחנן:

אפילו תוספת - אין לה.

דאמר רבי אייבו אמר רבי ינאי:

תנאי כתובה - ככתובה דמי.

אתמר נמי:

אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב:

לא שנו אלא מנה מאתיים,

אבל תוספת - יש לה.

אמר ליה רבי אבא לרב הונא:

אמר רב הכי?!

אמר ליה:

אישתיקן קאמרת,

או:

אשקיין קאמרת?

אמר ליה:

אישתיקן קאמינא.

13. קד, ב

רפ"י

אינתת אחוה הואי. ומת בלא
בנים וירשו רב חייא אחיו:

לא כתובה ולא מזוני. דאלמנה
בבית אביה אינה גובה אלא עד
כ"ה שנים כרבנן:

בכתפאי אמטאי לה. מזונותיה
מיום ליום:

הא נמי משום כיסופא. מחמת
הכבוד הזה שעשית לה:

אדרכתא. פסק דין לגבות נכסיו
בכל אשר תמצא:

אמרה ליה. לרבא:

ליהדר לי פירי. דארעא דשיעור
כתובתאי דאכל מיומא

דאיכתיבא לי אדרכתא עליהו
שמאותו היום הם ברשותי דהכי

אמר רבה בפי המפקיד (ב"מ דף
לה): גבי שומת ב"ד לוקח

מאימתי אכיל פירי אמר רבה
מכי מטי אדרכתא לידה אביי

אמר משנחתמה רבא אמר מכי
שלמו יומי אכרזתא:

אישתמודענא. הכרנו שהנכסים
הללו שכתבנו אדרכתא זו

עליהם של מת היו ששיעבוד
כתובתה של זו עליהם:

לאו שפיר כתיבא. שנכתבה על
כל שדות של זה ושדות שלו אינן

משועבדות לכתובתך אלא אותן
שירש מבעליך:

תיזיל אדרכתא. דלא שפיר
כתיבא:

אשקול. פירי מיום שמצאתי
שדה משדות המת והראתי

אדרכתא שבידי לבית דין
ושמאוו והכריזו עליה לי יום

כמשפט דאפילו לרבא דמרע כח
הלוקח טפי בפרק המפקיד (שם)

דף לה): מודה דמכי שלמו יומי
אכרזתא אכיל לוקח פירי:

אבל היכא. דאדרכתא בטעות
כתיבא לא זכית בה עד דמטיא

ארעא לידך שהרי מכח אדרכתא
שמאווה בית דין והכריזו:

והא מר הוא דאמר. בפרק שנים
אוחזין (שם דף טו):

אחריות טעות סופר הוא. שטר
שאין בו אחריות גובה מנכסים

משועבדים שלא הלוח זה מעות
אלא באחריות שיעבוד נכסיו

והסופר טעה הכא נמי ב"ד צוו
לסופר לכתוב אדרכתא הוגנת

והוא טעה דלא כתב
אישתמודענא והכל יודעים שלא

נכתבה אלא על נכסי המת:

בהא רבה בר שילא. שצוה
לכתוב לידך אדרכתא טעה וסבור

שתגבה מנכסים שלו:

דאזלה ומשבחה להו. לשדה
ששמו לה ב"ד:

ודבעלה מכספי. שלא ישיבחים
היורש שהוא בטוח שיחזור ויקח

את שלו מידה ויאמר לה טלי
שלי המשועבד לך:

ואתי לאפוקי לעז על בית דין.
שלא עיינו בתקנתא של זו:

חמתיה דרב חייא אריכא אינתת אחוה הואי,
ואלמנה בבית אביה הואי,

וזנה עשרים וחמש שנים בבי נשא.

לסוף אמרה ליה: הב לי מזוני.

אמר לה: לית לך מזוני.

הב לי כתובה.

אמר לה: לא מזוני אית לך,
ולא כתובה אית לך.

תבעתיה לדינא קמיה דרבה בר שילא.

אמר ליה: אימא לי איזי גופא דעובדא היכי הוה?

אמר ליה: זניתה עשרים וחמש שנים בבי נשא,
בחי דמר דבכתפאי אמטאי לה.

אמר ליה: טעמא מאי אמור רבנן: כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם?

דאמרין: משום כיסופא הוא דלא תבעה,
הכא נמי, משום כיסופא הוא דלא תבעה,

זיל הב לה.

לא אשגח,

כתב לה: אדרכתא אניכסיה".

אתא לקמיה דרבא,

אמר ליה: חזי מר היכי דנן!

אמר ליה: שפיר דנך.

אמרה ליה: אי הכי,

ליזיל להדר לי פירי דמן ההוא יומא עד האידינא.

אמר לה: אחוי לי אדרכתך.

חזייה דלא הוה כתוב בה: "ואישתמודענא דנכסים אלו דמיתנא אינן".

אמר לה: אדרכתא לאו שפיר כתיבא.

אמרה ליה: תיזיל אדרכתא,

אישקול מיומא דשלימי יומא אכרזתא עד השתא.

אמר לה: הני מילי היכא דלא כתיב טעותא באדרכתא,

אבל היכא דכתיב טעותא באדרכתא - לית לן בה.

אמרה ליה: והא מר הוא דאמר: אחריות טעות סופר הוא.

אמר לה רבא: בהא ליכא למימר: "טעות סופר הוא",

דבהא אפילו רבה בר שילא טעי.

מעיקרא הוא סבור: הני והני דידיה,

מה לי מהני מה לי מהני.

ולא היא,

דזימנין דאזלה ומשבחה להו,

ודבעלה מכספי ואמר לה: שקיל דיךך,

והב לי דידיך,

ואתי לאפוקי לעז על בי דינא.

הדרן עלך הנושא את האשה